

PRAVNE PROCEDURE REGRUTOVANJA KANDIDATA ZA POLICIJSKE SLUŽBENIKE U POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

SAŽETAK: Priroda policijskog posla zahtijeva da te poslove obavljaju najkvalitetniji i najsposobniji kadrovi. Složene pravne procedure i kriterijumi za regrutovanje kandidata za rad u policiji u sebi sadrže veći broj odredbi i rješenja koja mogu da predstavljaju ograničenja za selekciju i odabir kvalifikovanih kadrova. Kandidati za policijskog službenika pored visokih psihofizičkih osobina, stručne spreme, životne dobi, nekažnjivosti, sklonosti timskom radu i slično, moraju proći posebnu pravno-konkursnu proceduru odnosno provjeru znanja, vještina i sposobnosti za zapošljavanje u policiji, a nakon toga i zahtjevnu obuku. U radu se ukazuje na složenost pravne procedure regrutovanja kandidata za policijske službenike u Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, kao i daje neke osnovne naznake kako i na koji način policija može da unaprijedi prijem kandidata za policijske službenike a sve u cilju odabera najsposobnijih i najkvalitetnijih kandidata.

KLJUČNE RIJEČI: policija, policijski službenik, konkurs, zapošljavanje.

Uvodna razmatranja

Složenost izvršavanja policijskih poslova i zadataka, od policije zahtijeva da posjeduje kvalitetne kadrove, to jest da prilikom zapošljavanja regrutuje i odabire najkvalitetnije odnosno najsposobnije kandidate koji se prijave iz građanstva. Regrutovanje i zapošljavanje kadrova u policiju, posebno u novije vrijeme, postao je ključni elemenat za efikasno djelovanje policije u provođenju zakona. Pravne procedure i standardi zapošljavanja u policiji, od kandidata za policijskog službenika, zahtijeva mnogobrojna znanja, psihofizičke sposobnosti, vještine, moralne, etičke i druge kvalitete.

Osobe koje su kandidati za policijsku službu prolaze zakonom propisanu određenu "konkursnu proceduru" provjere i pristupa policijskim snagama, u sklopu koje, pored "opštih i posebnih uslova" za zapošljavanje, prolaze "sigurnosne provjere", te posebno zahtjevnih provjere "testova znanja i psihofizičkih sposobnosti" kojima se vrši proces odabira odnosno selekcije prijavljenih kandidata. Kada govorimo o "opštim i posebnim uslovima" kandidata za policijskog službenika, oni su propisani zakonskim odredbama i u osnovi se odnose na : državljanstvo, određenu životnu dob, obrazovanje-školsku spremu, fizičke sposobnosti, mentalne sposobnosti i moralne osobine. Ispunjavanje "sigurnosnih uslova" odnosno posebnih procedura sigurnosne provjere (terenske sigurnosne provjere kandidata, provjere o ne kažnjivosti i slično), podrazumijeva da kandidat u svom okruženju nije sklon različitim asocijalnim ponašanjima, odnosno da isti ne prolazi kroz evidencije o kaznama. Kao poseban

procesno-pravni aspekt jesu testiranja kandidata u procesu odabira, koji se odnosi na propisane procedure kojima se provjerava znanje i psihofizička sposobnost kandidata, a o čemu ćemo više objasniti u ovom radu.

S obzirom da u ovom radu obrađujemo pravne procedure regrutovanja kandidata za policijske službenike u Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine važno je napomenuti da ćemo koristeći pravne propise Policije Brčko distrikta BiH prikazati proces odabira kandidata za policijske službenike.

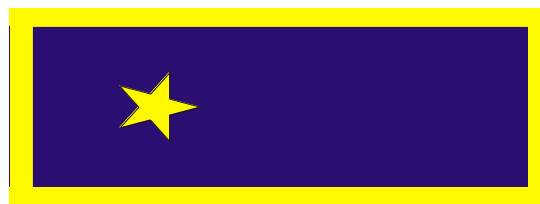
S tim u vezi u ovom radu ćemo kroz sagledavanje i obrazlaganje svega ranije navedenog, dati neke preporuke (*de lege ferenda*) koje mogu poslužiti za što kvalitetniji odabir kadrova za rad u policiji.

1. PRISTUP POLICIJSKIM SNAGAMA

Pravni propisi, koji se odnose na pristup policijskim snagama u Bosni i Hercegovini određuju da kandidat u policijskim organizacijama u Bosni i Hercegovini može zasnovati radni odnos, kao policijski službenik na dva načina, i to: a) u činu policajca – kao prvi nivo pristupanja za kandidate sa najmanje IV stepenom stručne spreme i b) u činu mlađeg inspektora – kao drugi nivo pristupanja za kandidate sa najmanje VI stepenom stručne spreme.¹ Ovdje je bitno istaći da se prijavljivanje i proces zapošljavanja kandidata za policijske službenike i sticanje ranije navedenih početnih činova obavlja javnim konkursom. Konkurs koji objavljuje policijska organizacija za prijem u policiju, objavljuje se u dnevnoj štampi u tri dnevna lista. Izgled činova policijskih službenika u koje se pristupa u policiji je prikazan na sljedećim fotografijama:

Fotografija 1. Čin – Policajac²

Fotografija 2. Čin – Mlađi inspektor³

¹ Navedeno je propisano i Zakonom o policijskim službenicima Brčko distrikta BiH, član 52. (*Službeni glasnik BiH*, broj: broj 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12)

² Čin policajac obavlja osnovne policijske poslove, pozornika, policajca, saobraćajnog policajca i slično.

³ Čin mlađi inspektor u Policiji Brčko distrikta BiH dodjeljuju se na radnim pozicijama: vođa smjene, vođe sektora, vođa tima, istražilac, stariji istražilac - specijalista za mehanoskopiju; stariji istražilac – specijalista za daktiloskopiju; stariji istražilac lica mjesta i slično.

Da bi se u policiji pokrenuo postupak prijema policijskih službenika potrebno je da policijska organizacija utvrdi potrebu za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta. U Policiji Brčko distrikta BiH šef Policije utvrđuje upražnjena radna mjesta za zapošljavanje policajaca i mladih inspektora. Upražnjena radna mjesta utvrđuju se radi periodičnog zapošljavanja novih policijskih službenika kako bi se održao propisan maksimum radnih mjesta i održavala operativnost Policije. Također, posebnim propisom Vlade Brčko distrikta BiH reguliše se koliko će radnih mjesta biti popunjeno činom mlađeg inspektora kroz zapošljavanje novih policijskih službenika, a koliko kroz unapređenje policijskih službenika sa nižim činom.⁴ Važno je navesti da dodijeljeni čin u Policiji Brčko distrikta BiH, pored radnih pozicija u sebi sebi sadrži odnosno podrazumijeva izvršavanje određenih propisanih poslova i zadataka, propisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Policiji Brčko distrikta BiH.⁵ Dakle, zapošljavanje kandidata za policijske službenike zasniva se na: raspoloživosti radnih mjesta; javnom konkursu; medijskom oglašavanju javnog konkursa i kampanje zapošljavanja; prethodnom utvrđivanju uslova; transparentnom procesu izbora i slično. Da bi kandidat mogao podnijeti prijavu za rad u policiji, on mora posjedovati određene kvalifikacije i ispunjavati opšte i posebne potrebne uslove za rad kao policijski službenik, kao i za rad u policiji, a što je propisano zakonskim odredbama.

S tim u vezi, samo kandidati koji ispunjavaju opšte i posebne uslove, koji se prijave za rad u policiji i koji podnesu-dostave svu traženu dokumentaciju imaju pravo pristupa testiranju na konkursu za policijskog službenika.

2. OPŠTI USLOVI KOJE MORAJU POSJEDOVATI KANDIDATI ZA POLICIJSKOG SLUŽBENIKA

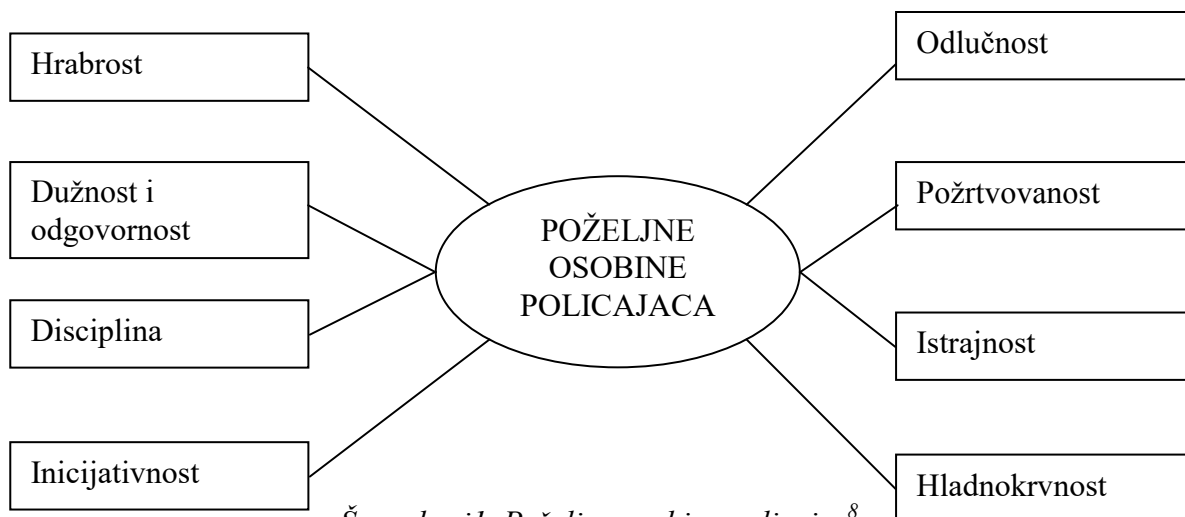
Opšti uslovi za pristup policijskim snagama predstavljaju minimalne kriterije koje jedan kandidat za policijskog službenika treba imati da bi mogao podnijeti prijavu za zapošljavanje u policiji. Ti kriteriji utvrđuju određene kvalifikacije, koje će, ukoliko kandidat ih ne posjeduje ili ne zadovolji, njegova prijava biti u procesu eliminacije i odbačena. U osnovi ti kriteriji su: državljanstvo, određena životna dob, obrazovanje-školsku spremu, fizičke sposobnosti, mentalne sposobnosti i moralne osobine.

⁴ Član 53 i 54. Zakona o policijskim službenicima Policije Brčko distrikta BiH.

⁵ Vidi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Policiji Brčko distrikta BiH, broj: 14.05/1-02-5555/13, od 18.10.2013. godine

Da bi kandidat-lice bilo zaposleno kao policijski službenik u Policiji Brčko distrikta BiH, zakonskim odredbama⁶ propisano je da mora da ispunjava sljedeće opšte uslove: da je državljanin Bosne i Hercegovine; da je u životnoj dobi između 18 i 27 godina za početni čin policajac i do 35 godina za početni čin mlađi inspektor; da ima najmanje IV stepen školske spreme za čin policajca, a najmanje VI stepen školske spreme za čin mlađeg inspektora; da je psihofizički sposobno za izvršavanje poslova i zadataka policije, što dokazuje ljekarskim uvjerenjem koje nije starije od tri mjeseca; da nije otpušteno iz institucije državne uprave ili iz vojne službe u Bosni i Hercegovini kao rezultat disciplinske sankcije; da protiv njega nije pokrenut krivični postupak i da nije izrečena pravosnažna kazna zatvora za krivično djelo, osim za krivična djela protiv sigurnosti saobraćaja; da nije optuženo od Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i da se nije odbilo pojaviti pred Tribunalom.⁷ Imajući u vidu navedeno, da se uočiti da policija zapošljava kandidate koji se prijave, te obezbjeđuje da se kandidati koji ne ispunjavaju navedene uslove isključe odnosno eliminišu iz procesa prijavljivanja i dalje procedure odabira. Dakle, osoba koja ispunjava navedene opšte uslove prijavljuje se u policiju i prolazi dalje, određene konkursne procedure.

Kada su u pitanju opšti uslovi, ovdje ćemo navesti i one poželjne osobine koje ne propisuju zakonske odredbe, a koje se u literaturi opisuju i koje su su poželjne da posjeduje kandidat za rad u policiji, kao policijski službenik, i to:

Šema broj1. Poželjne osobine policajca⁸

⁶ Član 56. Zakona o policijskim službenicima BiH.

⁷ Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine propisuje i uslov da osobi nije odbijena certifikacija ili privremeno ovlaštenje nije oduzeto od strane IPTF-a, član 46. tačke h) Zakon o policijskim službenicima BiH (*Službeni glasnik BiH, broj: 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09, 7/12*)

⁸ Lazović M., Milošević V., Milojević S. (2002), *Sredstva i taktika policije*, Policijska akademija, Beograd, str.310

3. KONKURSNA PROCEDURA

Konkursnu proceduru, odnosno sve radnje i procedure potrebne za odabir kandidata i izbor najuspješnijih kandidata za policijskog službenika pokreće i provodi Komisija za izbor.⁹ U Brčko distriktu BiH, komisiju za izbor imenuje Vlada Brčko distrikta BiH kako bi se osigurala pravičnost i transparentnost procesa zapošljavanja. Komisija za izbor sastavljena je od tri policijska službenika policije sa činom najmanje višeg inspektora, koje predlaže šef Policije Brčko distrikta BiH i dva državna službenika zaposlena u organima uprave Brčko distrikta BiH. Komisijom za izbor predsjedava policijski službenik sa najvišim policijskim činom. Odluke koje donosi komisija za izbor usvajaju se većinom glasova svih članova komisije.¹⁰

Komisija za izbor objavljuje javni konkurs za prijem u policiju. Konkurs, odnosno javna kampanja za prijem u policiju u početne čino ve ima za cilj da informiše zainteresovane kandidate da konkurišu za rad u policiju za proces odabira. U novije vrijeme u javnim kampanjama za prijem u policiju, posebno se animiraju ženske osobe i osobe iz reda nacionalnih manjina za zapošljavanje u policiju.¹¹

U procesu konkursa-oglašavanje slobodnih radnih mjesta objavljuje se najmanje mjesec dana prije isteka prijavnog roka u najmanje tri dnevne novine. Takav oglas za popunu upražnjenih radnih mjesta u sebi sadrži: broj slobodnih radnih mjesta za svaki od dva nivoa pristupanja; opšte i posebne uslove za zapošljavanje; dokumentaciju koju kandidati moraju podnijeti prilikom prijavljivanja, rok i mjesto prijavljivanja; vrste testova koje kandidati polažu; trajanje obuke; trajanje probnog rada i druge uslove ako je to potrebno.¹²

Dakle, samo kandidati koji ispunjavaju opšte uslove, prilikom prijema u policijske snage i podnesu prijavu, mogu nastaviti proces, koji podrazumijeva određena testiranja, provjera znanja i provjere određenih sposobnosti koji propisuje Pravilnik o načinu i rasporedu testiranja kandidata i sistemu bodovanja u procesu odabira policijskih službenika.¹³

Važno je ovde istaći i to da komisija za izbor pored objavljivanja konkursa vrši i sljedeće dužnosti-odnosno zadatke: utvrđuje sadržaj testova; objavljuje sva pitanja putem web stranice Policije, od kojih će biti sačinjeni pojedinačni testovi u procesu pismenog testiranja kandidata,

⁹ Vidi Poslovnik o radu Komisije za izbor Policije Brčko distrikta BiH (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj: 59/10)

¹⁰ Član 58. Zakona o policijskim službenicima Brčko distrikta BiH

¹¹ O značaju zapošljavanja žena u policiju vidi Roberg R., Crank J., Kuykendal J. (2004.). *Policija i društvo*, Office of Public Affairs of the United States od America, Srajevo, str.511.

¹² Vidi član 59. Zakona o policijskim službenicima Brčko distrikta BiH

¹³ Pravilnik o načinu i rasporedu testiranja kandidata i sistemu bodovanja u procesu odabira policijskih službenika (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH broj: 52/10, 41/10*).

najkasnije 24 sata prije testiranja; sastavlja i objavljuje listu kandidata koji su pristupili testiranju; utvrđuje konačni rezultat za svakog kandidata na osnovu ukupnog broja rezultata svakog testa; predlaže kandidate koji imaju najveći broj bodova, radi upošljavanja u skladu sa oglašenim brojem slobodnih radnih mjesta; obavještava kandidate o rezultatima koje su postigli.¹⁴

Nakon provedenih procedura konkursa, kao sljedeća faza jeste testiranje kandidata koji ispunjavaju uslove za zapošljavanje kao policijski službenik.

3.1. Testiranje kandidata

Testiranje kandidata koji su se prijavili na konkursu, obavlja se najkasnije trideset dana poslije isteka roka za propisanog za prijavljivanje. Samo kandidati koji ispunjavaju opšte i posebne uslove i koji su podnijeli svu traženu dokumentaciju imaju pravo pristupa testiranju. Kada su u pitanju sami testovi koji se provode u policiji, oni se provode po slijedećem redoslijedu:

1. Test općeg znanja, uključujući pisani rad,
2. Test fizičke sposobnosti,
3. Ljekarski pregled,
4. Psihološki pregled, uključujući test i razgovor,
5. Drugi test koji Policija smatra potrebnim ili opravdanim.¹⁵

Važno je ovde istaći da kandidat koji ne zadovolji na jednom od testova isključuje se iz daljnijeg postupka odabira. U Policiji Brčko distrikta BiH, način i raspored testiranja, te sistem bodovanja za svaki test, određuje posebnim propisom šef Policije.¹⁶ Plan testiranja utvrđuje kadrovska služba Policije za svaki oglas prije isteka roka za prijavljivanje kandidata a provodi ga komisija za izbor.¹⁷

3.1.1. Test opšteg znanja

U okviru ovog testa, kandidat za policijskog službenika u Policiji Brčko distrikta BiH obavlja test koji se sastoji iz pismenog dijela odnosno pisanog testa i usmenog testa (intervjua). Test opšteg znanja traje najduže dva sata i prilikom rješavanja testa, kandidatu

¹⁴ Ibid. član 7.

¹⁵ Ibid., član 4. , 5. i 6.

¹⁶ Član 60. Zakona o policijskim službenicima Brčko distrikta BiH

¹⁷ Više o pouzdanosti i validnosti testiranja kandidata za policijske službenike vidi u Roberg R., Crank J., Kuykendal J. (2004)., str.207

nije dozvoljeno korištenje bilo kakve literature. Ocjena koja se dobiva na kraju testa opšteg znanja predstavlja zbir ocjene pismenog testa i usmenog testa-intervjua i ista se dijeli sa brojem dva.

Pismeni test

Pismeni test, izrađuje posebna Komisija za izradu testova koju imenuje šef Policije.¹⁸ Izrađeni testovi se pohranjuju u elektronsku bazu podataka kadrovske službe kako bi se pojedini testovi mogli generisati po metodi slučajnog uzorka. Kako bi se obezbijedila konspirativnost pojedinačni testovi se izrađuju u dovoljnom broju primjeraka najkasnije 24 sata prije početka testiranja i u zatvorenim i zapečaćenim kovertama se dostavljaju 30 minuta prije početka testiranja Komisiji za izbor. Testovi se izrađuju odvojeno prema nivou pristupa kandidata u Policiju. Svim kandidatima koji pristupe pismenom testiranju, dodjeljuje se identifikacioni broj odnosno šifra umjesto ličnog imena i prezimena. Šifru za svakog kandidata određuje predsjedavajući komisije za izradu testova, uz obezbjeđenje najvišeg stepena tajnosti.¹⁹

Kada je u pitanju sam pismeni test on se sastoji od 25 pitanja, gdje:

- a) Svako pitanje ima više ponuđenih odgovora a tačan je samo jedan,
- b) Kandidat će na listiću za odgovore označiti tačan odgovor u kvadratiću,
- c) Svaki tačan odgovor se boduje sa jednim bodom,
- d) Maksimalan broj bodova na testu je 25,
- e) Vrijeme trajanja pismenog testa je 45 minuta,

Pismeni test se vrednuje na način da se, osvojeni bodovi ocjenjuju, gdje kandidat može dobiti jedanu od sljedećih ocjena: 1) do 16 bodova ocjena je 1 – nezadovoljava; 2) od 17 do 19 bodova ocjena je 2 – zadovoljava; 3) od 20 do 22 boda ocjena je 3 – dobar; 4) od 23 do 24 boda ocjena je 4 – vrlo dobar i 5) 25 bodova ocjena je 5 – odličan.

Usmeni test

Pravo pristupa usmenom testu ima kandidat koji je na pismenom testu ocijenjen ocjenom 2 – zadovoljava ili većom ocjenom. Kada je u pitanju usmeni test odnosno intervju, isti se provodi se na sljedeći način:

¹⁸ Komisiju čine tri člana, dva člana koji su policijski službenici i jedan državni službenik iz Policije. Komisijom predsjedava policijski službenik sa najvišim činom.

¹⁹ Član 9. Pravilnika o načinu i rasporedu testiranja kandidata i sistemu bodovanja u procesu odabira policijskih službenika

a) Svaki član komisije za izbor učestvuje u usmenom testu – intervju i ocjenjuje kandidata ocjenom od 1-nezadovoljava do 5-odličan uz obrazloženje;

b) Pitanja na usmenom testu omogućavaju da, članovi komisije, o kandidatu steknu objektivnu sliku u odnosu na njegove sposobnosti da se školuje, osposobi za u policiji uključujući:

- stil izražavanja,

- vanjski izgled,

- urednost,

- spretnost u konverzaciji,

- afinitet za timski rad,

- stepen tolerancije (kulture, etničke, polne, međunacionalne, religijske i dr.),

- postignute uspjehe u nauci, umjetnosti, sportu i dr. Ovde je važno istaći da posebnim pravnim odredbama nisu određene konkretne radnje i ocjene, nego se ocjenjivanje vrši u odnosu na subjektivne ocjene članova komisije. Dakle, svaki član komisije daje ocjenu za svaku gore navedenu sposobnost, nakon čega svoje date ocjene precizno izračunava aritmetičku sredinu (zbrajanje svih datih ocjena koje se dijele sa sedam)

c) Ocjena usmenog testa predstavlja zbir ocjena koje su dali članovi Komisije za izbor podijeljen sa brojem članova Komisije. Kandidat je zadovoljio i ima pravo nastavka testiranja ukoliko je na usmenom testu ocijenjen ocjenom 2 - zadovoljava ili većom ocjenom.

Ocjenu testa opšteg znanja predstavlja zbir ocjene pismenog testa i usmenog testa-intervjua, podijeljen sa dva.²⁰

3.1.2. Test fizičke sposobnosti

Ovaj test se provodi s ciljem provjere i utvrđivanja motoričkih sposobnosti prijavljenog kandidata. U Policiji Brčko distrikta BiH, testove fizičke sposobnosti sprovodi posebna Komisija za sprovođenje testa fizičke sposobnosti koju imenuje šef Policije, uz asistenciju stručnih lica angažovanih iz odgovarajućih obrazovnih institucija. Komisiju čine tri člana, koji su policijski službenici i od kojih je jedan sa završenim obrazovanjem iz oblasti sporta. Rezultate kandidata na ovom testu Komisija dostavlja Komisiji za izbor u roku od 24 časa od završetka testa.²¹

²⁰ Ibid., član 12.

²¹ Ibid., član 11.

Test utvrđivanja fizičke sposobnosti sastoji se iz provjere motoričke sposobnosti. Testiranje motoričkih sposobnosti vrši se primjenom četiri testa, koji se odnose na sljedeće:

1. Sklekovi,
2. Pretkloni,
3. Skok u dalj i
4. Kuper test.

Kriterijumi za navedene testove su različiti za muškarce i žene i oni su opisani u tabelama, kako slijedi:

-Muškarci:

R.br.	Naziv testa	Kriterijumi testa
1.	Broj sklekova za 20 sekundi	9 i više
2.	Broj pretklona za 30 sekundi	16 i više
3.	Skok u dalj iz mjesta	210 cm i više
4.	Kuper test (test trčanja 12 minuta)	2.400 m i više

Tabela 1. Kriterijumi za test fizičke sposobnosti – muškarci

Žene:

R.br.	Naziv testa	Kriterijumi testa
1.	Broj sklekova za 20 sekundi	9 i više
2.	Broj pretklona za 30 sekundi	12 i više
3.	Skok u dalj iz mjesta	150 cm i više
4.	Kuper test (test trčanja 12 minuta)	2.000 m i više

Tabela 2. Kriterijumi za test fizičke sposobnosti – žene

1. Test – broj sklekova za 20 sekundi - odvija se na način da kandidat zauzme položaj na rukama tako da prstima nogu i dlanovima dodiruje podlogu, tijelo i ruke zauzimaju položaj pravog ugla, iz te pozicije kandidat se spušta naprežući mišiće sve dok grudima ne dodirne pod, a zatim se ponovo podigne u prvobitni položaj, žene rade test s koljena. Kandidat sve

vrijeme drži opruženo tijelo, tijelo se ne smije njihati naprijed i nazad pri spuštanju, laktovi pri spuštanju i podizanju moraju prolaziti iznad tijela.

Kada je u pitanju ocjenjivanje, ocjenjuje se broj pravilnih izvedenih i dovršenih sklekova u intervalu od dvadeset sekundi, što se mjeri štopericom

Normativi procjene motoričkih sposobnosti- *broj sklekova* za ocjenu su sljedeći:

Pol	Ocjena				
	1	2	3	4	5
Muškarci	8 i manje	9	10	11	12 i više
Žene	8 i manje	9	10	11	12 i više

Tabela 3. Broj sklekova sa ocjenama

2. Test - Pretklon za trideset sekundi - odvija se na način da kandidat leži na leđima na tlu (na strunjači), sa nogama zgrčenim pod uglom od devedeset (90) stepeni, dlanovi su ukršteni na potiljku s laktovima razmaknutim u stranu, partner mu fiksira stopala, kandidat izvodi podizanje trupa sa zasukom, naizmjenično u lijevu i desnu stranu što brže može, u intervalu od trideset (30) sekundi, pri tom mora dotaći laktom suprotno koljeno.:

Kada je u pitanju ocjenjivanje, ocjenjuje se broj pravilno izvedenih i dovršenih dizanja u vremenu od trideset (30) sekundi.

Normativi procjene motoričkih sposobnosti-*Pretklon za trideset sekundi* za ocjenu su sljedeći:

Pol	Ocjena				
	1	2	3	4	5
Muškarci	15 i manje	16 -17	18-19	20-21	22 i više
Žene	11 i manje	12-13	14-15	16-17	18 i više

Tabela 4. Pretklon za trideset sekundi sa ocjenama

3. Test - Skok u dalj iz mjesta - se izvodi u dva pokušaja i ocjenjuje se bolji rezultat. Kandidat se odrazi sunožno sa linije obilježene na parketu i doskoči na strunjaču što može dalje, obavezan je sunožan doskok, izvode se dva pokušaja, nepravilno izvedeni skokovi se

ponavljaju. Kada je u pitanju ocjenjivanje, mjeri se dužina skoka normalno na odraznu liniju, buduće se bolji rezultat izmjeren u centrimetrima, tačnost mjerenja je jedan centimetar.

Normativi procjene motoričkih sposobnosti - *Skok u dalj iz mjesta* za ocjenu su sljedeći:

Pol	Ocjena				
	1	2	3	4	5
Muškarci	209 i manje	210-219	220-229	230-239	240 i više
Žene	149 i manje	150-159	160-169	170-179	180 i više

Tabela 5. Skok u dalj iz mjesta sa ocjenama

4. Test - Kuperov test – podrazumijeva trčanja (ili hodanja) kandidata u vremenskom intervalu od dvanaest minuta. Ocjenjuje se prijeđena dužina. Normativi procjene motoričkih sposobnosti - *Kuperov test* - za ocjenu su sljedeći:

Ocjena	Muškarci	Žene
1	2.399 i manje	1.999 i manje
2	2.400 – 2.600	2.000 – 2.100
3	2.601 – 2.800	2.101 – 2.200
4	2.801 – 3.000	2.201 – 2.300
5	3.001 i više	2.301 i više

Tabela 6. Skok u dalj iz mjesta sa ocjenama

Testovi motoričkih sposobnosti ocjenjuju se na osnovu postignutih rezultata, ocjenom od jedan do pet za svaki test. Kandidat nije zadovoljio ukoliko je na bilo kojem testu motoričkih sposobnosti ocijenjen s ocjenom jedan i eliminiše se iz daljeg testiranja i procesa izbora.

Kandidatima koji su zadovoljili na testovima motoričkih sposobnosti, određuje se ocjena koja predstavlja zbir ocjena svih testova podijeljen s četiri.²²

3.1.3. Test - Ljekarski pregled - Provjera zdravstvene sposobnosti

Provjeru zdravstvene sposobnosti za prijem u Policiju Brčko distrikta BiH, vrši posebna Komisija za zdravstveni pregled policijskih službenika koju imenuje šef Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH, a na zahtjev šefa Policije. Nakon zdravstvenog pregleda, Komisija daje ocjenu i nalaz o zdravstvenom stanju kandidata. Kandidat koji ne zadovolji na ljekarskom pregledu isključuje se iz daljnjeg procesa odabira.

3.1.4. Drugi testovi koji Policija smatra potrebnim ili opravdanim.

Zakonska odredba “drugi test koji Policija smatra potrebnim ili opravdanim”²³ odnosi se na mogućnost da policija u skladu sa svojim potrebama određuje koji test će prilikom prijema kandidata za policijskog službenika, dodatno provesti, a sve u cilju odabira najспособnijeg i najkvalitetnijeg kandidata za određenu policijsku oblast.

S tim u vezi u policiji se kao jedan od dodatnih testova u Policiji Brčko distrikta BiH, provodi test “Provjera poznavanja rada na računarima”. Provjera poznavanja rada na računarima se sastoji iz: a) pismenog testa i b) testa praktičnog rukovanja računarima i operativnim sistemima.

a) Pismeni test se sastoji od petnaest pitanja s više odgovora od kojih je jedan tačan, koji kandidat obilježava stavljanjem znaka na odgovarajući kvadratić. Svaki tačan odgovor se boduje jednim bodom tako da je maksimalan broj bodova petnaest. Vrijeme trajanja pismenog testa je dvadeset minuta. Kada su u pitanju odgovori, pismeni test se vrednuje na način da kandidat koji dobije bodove: a) do 8 bodova, ocjena je 1; b) od 9 do 10 bodova, ocjena je 2; c) od 11 do 12 bodova, ocjena je 3; d) od 13 do 14 bodova ocjena je 4; e) 15 bodova ocjena 5. Važno je istaći da testu praktičnog rukovanja računarima i operativnim sistemima može pristupiti kandidat koji je na pismenom testu ocijenjen ocjenom dva ili većom ocjenom.

Test praktičnog rukovanja računarima i operativnim sistemima predstavlja zadatak u okviru kojeg se provjerava tačnost provođenja informatičkih operacija i sastoji se od otvaranja jednog od dokumenata iz paketa „office“, izmjene sadržaja dokumenta i preimenovanje dokumenta.

²² Ibid., član 13.

²³ Član 61. stav 3. tačke e), Zakona o policijskim službenicima Brčko distrikta BiH

b) Test praktičnog rukovanja računarima i operativnim sistemima traje najduže pet minuta za kandidate prijavljene za čin policajac i najduže deset minuta za kandidate prijavljene za čin mlađi inspektor. Test praktičnog rukovanja računarima i operativnim sistemima se ocjenjuje ocjenom od jedan do pet od strane svakog člana komisije, a zatim se zbir ocjena podijeli s brojem članova komisije. Prilikom ocjenjivanja praktičnog rukovanja računarima i operativnim sistemima ocjenjuje se tačnost urađenog zadatka, i to: a) urađeno 5 elemenata zadatka ocjena je 5; b) urađena 4 elementa zadatka ocjena je 4; c) urađena 3 elementa zadatka ocjena je 3; d) urađena 2 elementa zadatka ocjena je 2; e) urađen 1 element zadatka ili ni jedan ocjena je 1.

Ocjenu provjere poznavanja rada na računarima predstavlja zbir ocjene pismenog testa i ocjene testa praktičnog rukovanja računarima i operativnim sistemima, podijeljen s dva.²⁴

4. OBJAVLJIVANJE REZULTATA NAJUSPJEŠNIJIH KANDIDATA

Nakon provedenih svih konkursnih procedura Komisija za izbor objavljuje listu sa rezultatima postignutim na svakom testu kao i konačne rezultate svih kandidata koji su pristupili testiranju. Ova obaveza komisije je da u roku od 15 dana od dana posljednjeg testiranja objavi postignute rezultate za svakog pojedinačnog kandidata, kao i rezultate najuspješnijih kandidata. Na bodovanoj listi navode se i kandidati koji su uspješno završili testiranje i kandidati koji su predloženi za zapošljavanje. Svaki kandidat koji je pristupio testiranju ima pravo uvida u rezultate svojih testova. Kandidat koji je nezadovoljan, načinom provođenja konkursne procedure, može izjaviti žalbu na odluku komisije u roku od osam dana od dana objavljivanja liste. Pisana žalba se izjavljuje Policijskom odboru. Kada je podnesena žalba, proces izbora se privremeno prekida.²⁵

U Policiji Brčko distrikta BiH, šef Policije odobrava konačnu listu kandidata predloženih za zapošljavanje tek kada Policijski odbor odluči o svim podnesenim žalbama. Nakon odobrenja, Komisija za izbor na oglasnoj ploči objavljuje konačnu listu kandidata predloženih za zapošljavanje u policiji.

Na osnovu konačne liste kandidata, kandidati predloženi za zapošljavanje potpisuju ugovore o radu. Ugovore o radu potpisuje kandidat i gradonačelnik Brčko distrikta BiH.

²⁴ Član 14. Pravilnika o načinu i rasporedu testiranja kandidata i sistemu bodovanja u procesu odabira policijskih službenika

²⁵ Više o radu Policijskog odbora i njegovog postupanja po žalbama vidi Kresoja M., Emkić H. (2014), *Uloga policijskog odbora u disciplinskom postupku-praktična iskustva policije Brčko distrikta BiH*, NIR-časopis za nauku, istraživanje, razvoj, broj 3, Internacionalni univerzitet u Brčkom, Brčko.

Oblik i sadržaj ugovora o radu i međusobne obaveze kadeta i Policije pobliže se određuju propisom koji donosi Vlada.

Odabrani kandidati, nakon potpisivanja ugovora, upućuju se u obrazovne institucije policijskih organizacija u BiH na dalju obuku i školovanje, kako bi usvojili neophodna znanja iz oblasti pravnih, kriminalističkih i policijskih nauka, te bili osposobljeni za izvršavanje policijskih poslova i zadataka.

5. OBUKA KADETA ZA OBAVLJANJE POLICIJSKIH POSLOVA

Kandidati koji su, u konkursnoj proceduri, odabrani kao najuspješniji pohađaju osnovnu obuku kao kadeti. Osnovna obuka za kadete provodi se u odgovarajućim ustanovama za policijsko obrazovanje u Bosni i Hercegovini, prema pravilima kojim se uređuju procedure za osnovnu obuku i obaveze kadeta u toku obuke.²⁶ U BiH osnovna obuka kadeta koji se obrazuju za čin mlađeg inspektora i kadeta za čin policajca obavlja se prema posebnim nastavnim planovima i programima. Obuka kadeta se provodi u jednoj od policijskih akademija na nivou entiteta (Policijska akademija Federalnog Ministarstva unutrašnjih poslova u Sarajevu ili u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske - Uprave za policijsko obrazovanje u Banjoj Luci), te na državnom nivou BiH (u okviru Agencije za školovanje i stručno usavršavanje kadrova sa sjedištem u Mostaru).

Dakle, kadeti pohađaju dvije vrste obuke u zavisnosti da li stupaju u policijske snage u činu policajac ili u činu mlađi inspektor. Shodno programima obuke, početna obuka za kadete u činu policajca traje dvanaest mjeseci, dok za čin mlađi inspektor, početna obuka traje šest mjeseci. U skladu sa programskim procedurama policijske obrazovne institucije (Policijske akademije i Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova) donose pravilnik kojim se uređuje postupak osnovne obuke i obaveza kadeta u toku početne obuke.²⁷ Obuka na policijskim akademijama podrazumijeva sticanje znanja iz oblasti: prava (krivična oblast, prekršajna oblast, ljudska prava), kriminologije i kriminalistike²⁸, sistema veze, korištenja baza podataka, profesionalnog ponašanja i postupanja, te sticanja policijskih vještina (samoodbrane, upotrebe sredstava prinude, upotrebe vatrenog oružja) i drugo.

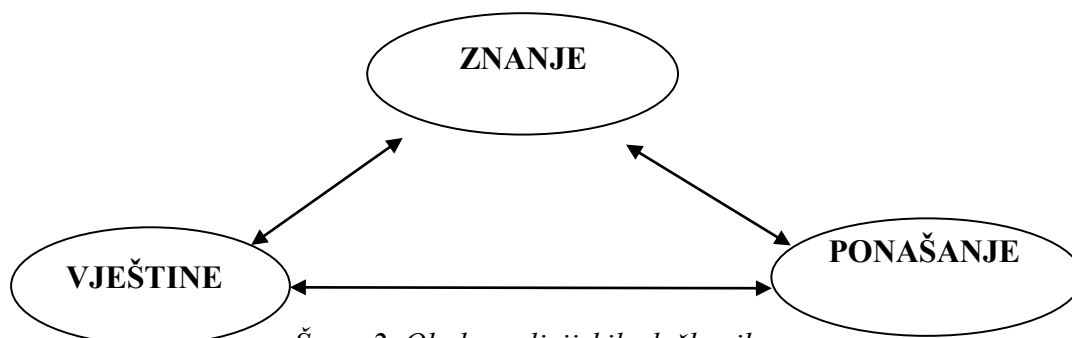
Na kraju je bitno istaći da ono što karakteriše obuku koju prolaze policijski službenici jesu tri osnovna polja koja se u radu policijskog službenika usavršavaju, a to su: a) znanje, b)

²⁶ Više o sistemu policijske obuke vidi Spahić T. (2012), Razvoj nacionalnih policija u Evropi, CPU, Sarajevo, str. 258-288

²⁷ Vidi sadržaj nastavnog plana i programa početne obuke u SAD-a u Roberg R., Crank J., Kuykendal J., str. 229.

²⁸ O osnovnoj obuci iz kriminalistike vidi u Kresoja, M. (2006). *Kriminalistika, za osnovno policijsko obrazovanje*, Yugo-Pirs, Novi Sad.

vještine i c) ponašanje. Sva tri navedena segmenta u svojoj korelaciji trebaju da čine policijskog službenika i to prije svega znanje, da dobro ovlada vještinama za obavljanje policijskih poslova i zadatka, a zatim da ima izgrađeno kulturno i profesionalno ponašanje i visoke etičke norme u radu, kao što je prikazano u šemi:

Šema 2. Obuka policijskih službenika

Obavljanje policijskih poslova, profesionalizam i odnos policijskog službenika prema radu, uveliko zavisi od sadržaja i načina izvođenja policijske obuke koju je policijski službenik prošao tokom svog školovanja i osposobljavanja za poslove policijskog službenika, kao i od obuke koju prolazi tokom stručnog usavršavanja tokom rada u policiji. Ako se u obuci potenciraju represivni odgovori na konfliktne situacije, bespogovorna poslušnost prema narednjima pretpostavljenih i vojnička disciplina, onda je veoma izvjesno da će takva obuka imati za rezultat rigidne i potrebama društva ne prilagođene, policijske službenike. Obuka policijskih službenika u demokratskom društvu treba da bude prožeta istim onim vrijednostima na kojima počiva to društvo.²⁹

Nakon uspješno završene osnovne obuke kadet se raspoređuje na radno mjesto za koje je propisan čin policajca ili mlađeg inspektora u skladu sa Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Raspoređeni kadet prilikom stupanja na dužnost daje svečanu izjave, nakon koje može izvršavati poslove i zadatke policijskog službenika. Tekst i način davanja svečane izjave propisuje se zakonom.

6. PROBNI RAD I DOOBUKA U POLICIJI

Nakon uspješno završene osnovne obuke i stupanja u policiju, policijski službenik u određenom činu je na probnom radu. Probni rad obuhvata uvođenje u posao i probni radni period od 12 mjeseci, gdje mu se određuje "mentor" koji je odgovoran za njegovu doobuku i ocjenjivanje probnog rada. Policijskom službeniku koji je na probnom radu nakon isteka tog rada daje ocjena i ukoliko je ona zadovoljava ili viša, tada policija potvrđuje njegovo

²⁹ Milosavljević B. (2004), *Ljudska prava i policija*, Centar za antiratnu akciju, Beograd, str.36.

zapošljavanje.³⁰ U slučaju da se policijskom službeniku koji je na probnom radu utvrdi ocjena ne zadovoljava, policijskom službeniku prestaje radni odnos, čime gubi status policijskog službenika. Nakon uspješnog prolaska probnog perioda i potvrđivanja zapošljavanja u policiju, policijski službenik izvršava policijske poslove i zadatke za što je osposobljen. Međutim njegova obuka, stručno usavršavanje i specijalno fizičko osposobljavanje se nastavlja u skladu sa potrebama službe, kao i odredbama u datoj oblasti. Policijski službenik u okviru redovnog rada u policiji dužan je pohađati i doobuku, odnosno edukaciju u stručnom i profesionalnom usavršavanju i osposobljavanju za obavljanje policijskih poslova i zadataka što se definiše kao obuka uz rad. Posebnu vrstu obuke u policiji prolaze policijski službenici kroz stručno usavršavanje i osposobljavanje i ova vrsta obuke ima za cilj sticanja i unapređivanja neophodnih znanja, vještina i sposobnosti, neophodnih za što profesionalnije izvršavanje poslova i zadataka kao i za napredovanje u karijeri. Kada je u pitanju doobuka policijskih službenika, odnosno edukacija u stručnom i profesionalnom usavršavanju i osposobljavanju za obavljanje policijskih poslova i zadataka, važno je napomenuti da je u skladu sa zakonskim odredbama u BiH, policijski službenik dužan da se stručno osposobljava i usavršava. Pored toga, policijski službenik je dužan da učestvuje u obrazovnim aktivnostima koje provodi policija. S tim u vezi, policija saraduje sa visokoškolskim ustanovama i ekspertima različitih profila, gdje na različite seminare, predavanja, vježbe i radionice upućuje policijske službenike, a sve u cilju sticanja novih znanja, sposobnosti i vještina iz određenih oblasti. Pored toga, policijska organizacija donosi pravilnike prema kojem vrši doobuku policijskih službenika. Sadržaj i način stručnog usavršavanja za policijske službenike pravilnikom propisuje rukovodilac policijske organizacije.³¹ Pravilnikom o stručnom usavršavanju i specijalnom fizičkom osposobljavanju u policijskim organizacijama za svaku tekuću godinu propisuju se teme koje je potrebno da svaki policijski službenik pohađa tokom godine.³² Teme koje se propisuju pravilnikom podrazumijevaju doobuku iz oblasti za koje, na osnovu analitičkih pokazatelja, policijska organizacija smatra da je potrebno pojačati znanja svojih policijskih službenika ili ih osavremenjavati za pojedina područja policijskog rada. Kada su u pitanju policijske organizacije u BiH važno je istaći da značajan broj edukacija, seminara, vježbi i radionica, kao i stalne komparacije i usaglašavanja s dostignućima u policijskom obrazovanju u okruženju i evropskoj uniji, policijski službenici, prolaze kroz

³⁰ Član 70. i 71. Zakona o policijskim službenicima Brčko distrikta BiH.

³¹ Ibid., član 57.

³² Program stručnog usavršavanja policijskih službenika Policije Brčko distrikta BiH za 2014. godinu.

različite vrste obuke koja se organizuje od strane međunarodnih i domaćih organizacija³³, a sve u cilju osposobljavanja policijskih službenika za što profesionalnije obavljanje policijske službe.

Dakle, cjelokupan pravni proces regrutovanja i odabira kandidata za policijske službenike kao i osnovna i profesionalna obuka policijskih službenika za obavljanje javne dužnosti, imaju za cilj podizanje ukupnog kvaliteta policijskog rada za što profesionalnije izvršavanje policijskih poslova i zadataka, čime se u javnosti stvara osjećaj sigurnosti građana, što opet ima značajnog uticaja na povjerenje građana u policiju.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Efikasno djelovanje policije u društvu i profesionalno izvršavanje policijskih poslova predstavlja osnovnu svrhu njenog funkcionisanja. Od policije se zahtijeva da ima najefikasnije i najsposobnije kadrove koji su obučeni i osposobljeni da izvršavaju najsloženije policijske poslove i zadatke. S tim u vezi policija mora iznalaziti naoptimalnija rješenja kojima će odabirati i u policiju zapošljavati kvalitetne kadrove. Proces zapošljavanja kvalitetnih kadrova u policiju, zahtijeva uspostavljanje jasnih pravnih procedura, kako bi se spriječile, prije svega, sve vrste nezakonitosti i nepravilnosti (bilo kakve vrste koruptivnog djelovanja u zapošljavanju, nepotizama, kronizama i slično), te da se prilikom odabira, u najvećoj mogućoj mjeri, kroz uspostavu standarda i pravnih procedura omogući jasna i pravedna selekcija i odabir najboljih i najsposobnijih kandidata.

U prezentovanim pravnim procedurama da se uočiti da kriterijumi i regrutovanje kandidata za rad u policiji, u osnovi, predstavljaju standarde koji su propisani zakonskim odredbama (tzv. opšti uslovi), koji se odnose na : državljanstvo, određenu životnu dob, obrazovanje-školsku spremu, fizičke sposobnosti, mentalne sposobnosti i moralne osobine. Ovdje je potrebno dodati i to da kandidati prolaze i zahtjevne provjere znanja i sposobnosti kroz proces odabira odnosno selekcije (tzv. posebni uslovi), gdje se uočavaju visoki standardi kada su u pitanju testovi znanja, a posebno testovi provjere fizičke sposobnosti. Ono što se posebno zapaža jeste da zakon, a i podzakonski propisi, nisu u dovoljnoj mjeri razradili potrebu da se u policiju zapošljavaju osobe sa potrebnom vrstom stručne spreme koja je srodna policijskim poslovima i zadacima, odnosno ne pravi se razlika u vrsti stečene srednje i visoke stručne

³³ Ovdje je potrebno istaći da su policijske obuke u ranijem periodu provodile međunarodne organizacije IPTF 1995-2003, Policijska misija EU u BiH-EUPM 2003-2012, te IPA-2010, projekat Evropske unije, „EU podrška u provođenju zakona u BiH“, zatim Međunarodni program pomoći u kriminalističkoj obuci Sjedinjenih Američkih Država-ICITAP, Švajcarska agencija za razvoj-SDC, Odjeljenje za međunarodni razvoj Velike Britanije, te druge međunarodne organizacije.

spreme. To dovodi da se u policiju mogu zaposliti osobe koje nisu u dovoljnoj mjeri obrazovane iz oblasti koje su srodne policijskim poslovima, što bi bilo neophodno dodatno urediti kroz zakonske i podzakonske propise.

Kada je u pitanju Policija Brčko distrikta BiH, iz svega iznesenog da se zaključiti da u Policiji Brčko distrikta Bosne i Hercegovine zapošljavanje kandidata kao policijskih službenika u se zasniva na osnovu zakonskih i podzakonskih propisa koji definišu navedenu oblast, a u skladu sa raspoloživosti radnih mjesta, oglašavanju kampanje zapošljavanja, javnom konkursu, prethodnom utvrđivanju uslova i transparentnom procesu odabira.

Sve navedeno upućuje nas na zaključak da bi policija, koristeći pravne procedure i jasno definisanje vrste školske spreme u njima, mogla više pažnje posvetiti odabiru policijskih kadrova.

LITERATURA

- Kresoja, M. (2006). *Kriminalistika, za osnovno policijsko obrazovanje*, Yugo-Pirs, Novi Sad.
- Kresoja M., Emkić H. (2014), *Uloga policijskog odbora u disciplinskom postupku-praktična iskustva policije Brčko distrikta BiH*, NIR-časopis za nauku, istraživanje, razvoj, broj 3, Internacionalni univerzitet u Brčkom, Brčko.
- Modly D., Korajlić N. (2002). *Kriminalistički rječnik*. Centar za kulturu i obrazovanje, Tešanj.
- Roberg R., Crank J., Kuykendal J. (2004.). *Policija i društvo*, Office of Public Affairs of the United States od America, Sarajevo,
- Spahić T. (2012), *Razvoj nacionalnih policija u Evropi*, CPU, Sarajevo.
- Lazović M., Milošević V., Milojević S. (2002), *Sredstva i taktika policije*, Policijska akademija, Beograd.

Pravni propisi:

- Zakon o policijskim službenicima Bosne i Hercegovine (*Službeni glasnik BiH*, broj: 27/04, 63/04, 5/06, 33/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09, 7/12)
- Zakonom o policijskim službenicima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, (*Službeni glasnik BiH*, broj: broj 27/04, 63/04, 5/06, 58/06, 15/08, 63/08, 35/09 i 07/12)
- Zakon o Policiji Brčko distrikta BiH (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj 31/09 i 60/10 i 31/11).
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Policiji Brčko distrikta BiH, broj: 14.05/1-02-5555/13, od 18.10.2013. godine
- Pravilnik o načinu i rasporedu testiranja kandidata i sistemu bodovanja u procesu odabira policijskih službenika (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj: 52/10, 41/10)
- Poslovnik o radu Komisije za izbor Policije Brčko distrikta BiH (*Službeni glasnik Brčko distrikta BiH*, broj: 59/10)

Internet stranice:

- www.policijabdbih.gov.ba
- www.sipa.gov.ba/

Halid Emkić, Ph.D
Suljo Halilović, Ph.D
Milanko Aladžić, M.Sc

LEGAL PROCEDURES FOR RECRUITING CANDIDATES FOR POLICE OFFICERS IN THE POLICE OF BRCKO DISTRICT OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

SUMMARY: The nature of police work requires that these tasks are performed by the best and most capable personnel. Complex legal procedures and criteria for recruiting candidates to work in police contain several provisions and solutions that can pose restrictions on recruitment and selection of qualified staff. Candidates for police officers in addition to high psychological and physical characteristics, qualifications, age, impunity, preference to teamwork and similar, have to pass a special legal-competition procedure, i.e. checking of knowledge and skills for employment in the police, and then the demanding training.

This paper points to the complexity of the legal procedures for the recruitment of candidates for police officers in the Police of Brcko District of Bosnia and Herzegovina, as well as provides some basic clues to the way the police can improve the reception of candidates for police officers and all in the aim of selecting the most skilled and the best candidates.

KEY WORDS: police, police officer, competition, employment